

Instytut Pamięci Narodowej - Szczecin

<https://szczecin.ipn.gov.pl/pl9/aktualnosci/244022,Odsloniecie-pomnika-W-Holdzie-Zolnierzom-Polskiego-Zwiazku-Wojskowego-Obwod-Mari.html>
22.06.2026, 03:27

Odślonięcie pomnika W Hołdzie Żołnierzom Polskiego Związku Wojskowego Obwód „Maria” 1945-1946 - Międzyrzecz, 16 czerwca 2026

- To widzialny znak naszej pamięci, spóźniony dług wdzięczności i przede wszystkim symbol prawdy historycznej, która przez dekady miała być ukrywana - mówił do zebranych mieszkańców i zaproszonych gości dyrektor Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Szczecinie Krzysztof Męciński.

16.06.2026

Pomnik „W Hołdzie Żołnierzom Polskiego Związku Wojskowego Obwód „Maria” 1945-1946” został dziś odśloniony w Międzyrzeczu dzięki staraniom Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w

Szczecinie i gminy Międzyrzecz.

Krzysztof Męciński przemawiając przypomniał, że żołnierze PZW „Maria” zostali oskarżeni i skazani przez komunistyczną bezpiekę a na 10 z nich wykonano wyroki śmierci, zaś ciała pochowano w nieznanym miejscu i do dziś pomimo starań IPN, nie udało się odnaleźć ich grobów.

Po tylu latach celowego milczenia, przywracamy im należne miejsce w panteonie narodowych bohaterów. Ten pomnik to triumf prawdy nad kłamstwem. To dowód na to, że komunistom nie udało się zabić pamięci, choć użyli do tego całej maszyny terroru. Patrząc na to upamiętnienie, (...) przekazujemy ich testament młodemu pokoleniu: wolność nie jest dana raz na zawsze, a wierność Ojczyźnie to najwyższa wartość

- mówił Krzysztof Męciński.

Monument odsłonili wspólnie dyrektor Oddziału IPN w Szczecinie Krzysztof Męciński, burmistrz Międzyrzecza Remigiusz Lorenz, inicjatorka upamiętnienia Hanna Augustyniak i przedstawiciel rodzin poległych żołnierzy Polskiego Związku Wojskowego Obwód „Maria” i członków podziemia niepodległościowego Wiesław Zając. Poświęcił go ks. kan Paweł Tokarczyk, proboszcz parafii pw. św. Wojciecha w Międzyrzeczu.

Uroczystość odsłonięcia pomnika zgromadziła wielu mieszkańców miasta a także gości. Meldunek podczas uroczystości odebrał dowódca 17. Wielkopolskiej Brygady Zmechanizowanej gen. Sławomir Kocanowski. Stawili się również przedstawiciele władz gminy z burmistrzem Remigiuszem Lorencem, samorządowcy, przedstawiciele służb mundurowych, młodzież szkolna, organizacje patriotyczne i społeczne. Obecni byli członkowie rodzin żołnierzy PZW „Maria”. Odczytany został apel poległych a żołnierze pododdziału 17 Wielkopolskiej Brygady Obrony Terytorialnej oddali salwę honorową. Delegacje IPN, władz, rodzin żołnierzy PZW „Maria”, wojska i organizacji patriotycznych oraz młodzieży złożyły przed pomnikiem kwiaty i zapaliły znicze.

Pomnik znajduje się na skwerze w samym sercu miasta, u zbiegu ulic Konstytucji 3 Maja i Mieszka I. Wykonany został z czerwonego granitu i składa się z dwóch tablic. Na jednej z nich umieszczono odlany w brązie krzyż, nawiązujący do honorowej odznaki pamiątkowej przyznawanej przez środowiska kombatanckie weteranom powojennej, antykomunistycznej organizacji WiN. Upamiętnia on istnienie struktur organizacji stanowiącej największą cywilno-wojskowej konspiracji, która kontynuowała walkę o niepodległość po rozwiązaniu Armii Krajowej. U podstawy pomnika umieszczono 10 płytek z brązu, symbolizujących 10 wyroków śmierci, wykonanych na członkach PZW „Maria”.

Polski Związek Wojskowy Obwód „Maria” powstał w wyniku częściowej demobilizacji oddziału Kadry Dywersyjne-121, wchodzącego w skład Obwodu Armii Krajowej w Białej Podlaskiej. W związku z nasilającymi się aresztowaniami żołnierzy AK, wiosną 1945 r. podjęto decyzję o relokowaniu pozostałych członków jednostki z Podlasia, w okolice Międzyrzecza na tzw. Ziemię Odzyskane. Twórcą oddziału był Stanisław Bogdanowicz ps. „Tom” który przybył do Międzyrzecza we wrześniu 1945 r. Według opracowań MO organizacja liczyła 80 osób (72 zidentyfikowano).

Żołnierze PZW „Maria” organizowali ataki na placówki partyjne i powiązane z urzędem

bezpieczeństwa, dokonywali aktów sabotażu, prowadzili wywiad terenowy i dokonywali zamachów, w tym na funkcjonariusza UB i dwóch członków lokalnych struktur PPR.

Ich pierwsze aresztowania rozpoczęły się w maju 1946 r. i trwały do sierpnia. 9 września 1946 r. Prokurator WSR w Poznaniu przedstawił akt oskarżenia 36 osobom, występując o najwyższy wymiar kary wobec prawie połowy oskarżonych. Dwóm skazanym karę śmierci zamieniono na długoletnie więzienia. 19 lutego 1947 r., trzy dni przed amnestią, 10 skazanych zostało straconych prawdopodobnie na Ławnicy pod Poznaniem lub lasach kórnickich. Ich ciała zostały pochowane w nieznanymi mogiłach. Do dzisiaj, pomimo prowadzonych przez IPN poszukiwań, nie udało się odnaleźć ich grobów.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Szczecin